

GRØNNE GLÆDER.

En bedre og mere inspirerende ramme for at tilrettelægge forårets ture kunne næppe tænkes. Søndag den 28. januar, en dag med både sol, sne, rimtåge og 12 graders kulde, havde Marianne og Helge nemlig indbudt til travetur, frokost, kaffe og udvalgsrunde.

Tegning af hovedet

Med "én til begge ben", gik turen først gennem de dele af Havemosen, hvor det kun er muligt at færdes i netop et sådant vintervejr, som vi ikke har haft i mange år. Herfra ud på St. Økssø, ja ud, for også denne var frosen så isen kunne bære. Så langs banen, under viadukten og atter et stykke mod syd. Videre op gennem bøgeskoven og nu langs Mossø hen til spejdnernes gamle jamboretteplads.

af en hjort

Fra denne ind mellem Moskovgaard og Klænghuset til Skovhaven. Herfra videre ud gennem lågen, som fører os over banen, forbi skovfoged Bjerring i Tøtteruphus, og herfra tværs over den åbne mark tilbage til Mariannes gode varme og herlige frokost.

Hvad der kom ud af det efterfølgende møde? Ja, det vil jo fremgå af de følgende afsnit i denne historie.

Tur 1.

Vi indledte sæsonen den 10. marts med en ganske traditionel tur til områderne omkring Vælderskoven. Denne har dette navn fordi den rummer nogle væld, som bl.a. føder den vandrige Kovrsbæk.

Starten gik fra Storkroens parkeringsplads ned mod hulvejen, hvor Helge gjorde stop ved en normalt upåagtet pumpebrønd. Her fortalte han lidt om tiden som chef på Storkroen. Bl.a. om hvordan strømmen gerne forsvandt den 24/12 når der var allermest travlt. Foruden det at lyset selvsagt gik ud, betød det også at pumpen til toiletterne gik i stå. Helge måtte derfor ofte med ned til brønden, for at forsøge at starte op igen. Herligt job når man er iført både kjole og hvidt.

Vi krydser hulvejen og går over mod Lars Kjærs hus. Undervejs benytter fmd. og kasserer lejligheden til at tælle hvor mange, der er mødt op på denne første tur, men da Helge opdager dette, vender han rundt og siger, at han glemte at fortælle noget. Det var dog kun ren sabotage, og det lykkedes da også at få fmd. til at tabe tråden et øjeblik, inden de to seriøse optællere blev enige om, at vi var lige præcis 90.

Da holdet er samlet ovre ved det gamle husmandssted, fortæller Helge om en svunden tid, og om livsvilkårene som Lars Kjær og hans kone Marie måtte leve under, men beklager, at de som ikke har været her før, må nøjes med at forestille sig hvordan der ser ud inde i det rekonstruerede hus.

Det var nemlig sådan, at det meste af indboet en overgang var gået til, men med gode kræfters hjælp er huset nu ført tilbage til sin oprindelige skikkelse. For at kunne gøre dette så realistisk som muligt, var Lars Kjærs familie samlet for at forklare hvorledes hjemmet havde set ud, mens Helge samtidigt skulle tegne og skrive ned. Helge mindedes, at man en overgang ikke kunne blive helt enige, hvilket medførte, at selv Helge blev skældt ud.

Da der var en på holdet, som syntes at dette var herligt at høre, blev det nu Helges tur til først at bekæmpe et smil, for derefter et øjeblik at tabe tråden. Han tog dog hævn ved alligevel

"tilfældigt" at have nøglen i lommen, for derefter senere at beskyldte fmd. for at have fjernet den fra døren, selvom den atter lå i førnævnte lomme.

Turen går nu tilbage mod Vælderskov, hvor vi først stiger op ad trinene ved Kovrsbækken, for senere at skulle halvt kure og halvt gå ned af stejle og isglatte skrænter mod Stendalen.

Vi følger denne et stykke vej inden det atter går op mod Norskebakken lige østen for Trolde-skoven. Her fortæller Helge om nu afdøde Jens Hvass, der leverede både juletræer og bøge-grene til det norske folk. Dette blev påskønnet i en sådan grad, at Jens Hvass blev tilkendt Kong Olavs orden, som en belønning for denne gestus fra broderland til broderland.

Trods det, at vi nu har haft vinter i 4 mdr., finder vi et ret lunt sted på skrænten under Urskoven til at raste på, og tænk, da flere af vore udvalgs piger har fået forfald, må Knud og fmd. ud med Hanne og Birgit for at kræve op. Mærkeligt nok skulle disse mobbes, blot fordi de ikke var hurtige nok til at finde navnene på medlemslisterne. Ja, utak har altid været verdens løn.

Turens næste stop sker ved Vierbøgen i nærheden af Troldefaldet. Her fortæller Helge om hvordan hans TV-arbejde startede, og om sit møde med pumaen, hvilket ingen i begyndelsen ville tro var sandt.

Det er nu tid til atter at vende næsen mod nord, og derfor passerer vi igen Urskoven, hvor en familie hyggede sig med at have tændt op på bålpladsen. Oppe i Trolde-skoven går vi forbi stedet hvor Prinsessetræet segnede om for snart to år siden. Var det ikke en god idé, hvis Rold Skovs Venner kunne medvirke til at sætte en mindesten på dette sted?

Den sidste prøve for vore tapre deltagere, bestod i at kunne forcere terrænet direkte fra Trolde-skoven mod den gamle hovedvej A10, og ad denne er der ikke langt til udgangspunktet ved Storkroen. Alle kunne derpå tage hjem, lidt trætte, men fornyet med helse på legeme og sjæl.

Tur 2.

I marts måned '94 var vi på en tur gennem det smukke enebærstykke i Jægersborg skov, men da regnen da havde stået ned i stænger fra morgenstunden, var der kun mødt 33 deltagere op. Vi havde derfor besluttet at gentage turen nu den 14. april '96, og heldigvis for det, thi vejret var nu helt vidunderligt, med det resultat, at vi denne gang kunne sende hele 101 personer ud på en herlig tur.

Vi samledes på p-pladsen på vestsiden af Madum sø, og herfra gik vi straks ned til en helt spejlblank sø, hvor Helge fortalte lidt om ejerforholdene omkring søen. Willestrup ejer den sydlige del, og Lindenberg den nordlige, men det er Nordjyllands amt, som forvalter den dejlige natursti, der går rundt om både Madum sø og den nærliggende Langmose.

Helge fortalte også om den sunkne borg derude i søen, og om det at dykke på dybt vand med et tykt lag dynd på bunden. Han prøvede også engang hvad det vil sige at have en dødsoplevelse, idet han var lige ved at drukne, fordi han ikke kunne finde udløsesnoren til sit blybælte. Helge kunne tillige bekræfte, at når den første panik er ovre, er det egentlig en behagelig måde at forlade denne verden på. Man ser faktisk det meget omtalte hvide lys for enden af en lang tunnel.

Turen går nu over på nord/vestsiden af Aspvejen og ind gennem det smukke enebærstykke. I modsætning til enebærstykket i Vestskoven, er der her utroligt velplejet med al uønsket plantevækst holdt borte, således at de smukke ener kan udfolde sig på bedste vis.

Da vi færdes på Lindenburgs arealer, benytter Helge lejligheden til at fortælle lidt om den første greve Schimmelmänn og den første skovfoged Qvistorff, som begge indvandrede til landet fra Tyskland. Han fortæller ligeledes, at grevinde Birthe Schimmelmänn har bestemt, at Lindenberg slot med alt dets inventar, skal overgå til en fond efter hendes død, således at dette klenodie kan bevares "til evig tid".

Under denne tur får vi også genopfrisket historien om disputten mellem Frimuth Engelst og Jens Ørnebjerg, som gik på om det var 4 eller 5 år siden at Søren Sømand døde. Tilslut brød den lune tjener, Elmer Møller Frederiksen ind og sagde, at han ikke vidste om det var 4 eller 5, men det var i hvert fald 6 år siden de begravede ham.

Som sædvanligt finder vi en dejlig plet, hvor vi kan holde vores lille pause til indtagelse af vådt og tørt, samt opkrævning af turafgifter. Og også denne gang måtte Knud og fmd. i aktivitet som opkrævere, og det endda som makkerpar.

Stemningen er varm og god, men da vi skal rejse os, bliver en deltager så dårlig, at vi bliver nødt til at rekvirere en ambulance. Det viste sig dog heldigvis, i lighed med tilfældet på juleturen, at dette ildebefindende blot var falsk alarm.

Turen går videre, og snart kommer vi forbi en gl. indhegnet bøgetrunte. Da Helge har planer om at skrive en bog om skovens solitærtræer, samt give disse navne, foreslår en deltager at denne skal hedde Skulpturtræet, hvilket Helge straks tager for gode varer. Een og anden skovejer vil dog nok få sig en overraskelse herved.

Inde ved Ulvedalen bestiger vi et nærliggende højdepunkt. Navnet Ulvedalen giver i sig selv anledning til nogle betragtninger om tiden hvor der levede fritgående ulve i Danmark. Den sidste ulv blev officielt skudt i 1813, men det menes dog at der levede ulve i Rold skov helt op til 1842.

På tilbagevejen standser Helge pludselig op ved et T-kryds på nogle ret brede skovveje, og beder fmd. afgøre om vi skal gå til højre eller venstre. Men med et mangeårigt kendskab til Helges "uvidenhed", er det ikke svært at afgøre, at vi skal tage den undseelige skovsti, som går lige ud, hvilket også viste sig at være det rigtige.

Snart efter når vi igen ud på Aspvej, og efter denne dags strabadser, beslutter turudvalget sig til at køre hen på Mosskov-pavillon, for der at kunne drøfte dagens begivenheder, samt skylle disse ned med "some good Danish beer".

Tur 3.

Det begyndte i kaos, men endte godt. Eller sagt med andre ord en karakteristisk Rold-Skovs-Venner-tur.

Søndag den 5. maj havde vi arrangeret en orienteringstur til områderne omkring Mørkeskov, Vælderskov og Rebild bakker med Carsten som hovedarrangør.

Trods trussel om regn gennem de seneste 3 dage, blev det heldigvis tørvejr, dog med både blæst og kulde. Så dette var ikke årsagen til at der "kun" mødte 60 deltagere op, men derimod det faktum, at det var en af årets allerstørste konfirmationssøndage.

Carsten og fmd. havde aftalt at mødes tidligt på bålpladsen i Grøndalen, og da fmd. og kone ankom kl. 9.00, var der allerede ild i bålet, men blot ingen fra familien Skov at se. (Det viste sig senere, at andre blot havde forladt ilden. - Såre forkasteligt).

Tiden gik, og gik, og gik, og stadig ingen Carsten. I begyndelsen slog vi os til tåls med bibelens ord om, at de sidste skal være de første, men efterhånden stod det dog klart, at noget måtte vi gøre. Vi kunne bl.a. udnytte ventetiden ved at introducere løbet, samt inddele deltagerne i hold, som de nu selv ønskede. Helge forsøgte selvfølgelig at sabotere dette ved at gøre opmærksom på, at dette ville Carsten selv klare.

Da vi ikke længere kunne klare den med snak, og da det samtidigt var meget koldt, blev vi enige om at Helge skulle tage holdet med ud på en lille rundtur på bare en halv time, og så se om problemerne havde løst sig.

Samtidigt ville Carstens efterhånden urolige forældre køre ud for at se, om han holdt havareret et eller andet sted, mens nogle få fra udvalget blev tilbage i Grøndalen.

Pludselig, kl. 10.05, dukkede Carstens bil op, og tro det eller ej, et af vore turudvalgsmedlemmer, som er allerbedst kendt i skoven, havde holdt ovre i Stendalen og ikke kunnet forstå, hvor alle vi andre blev af. - Hvad med at læse i turprogrammet?

Som en sidste udvej, ville han køre over til Helge for at ringe, og dermed havner man altså lige midt i Grøndalen. Dette gjorde alle andre også kort tid efter, så da man endelig havde fået både snakket og grinet færdig, kunne et spændende løb, der er lagt permanent ud af Rold Skov Orienteringsklub, tage sin begyndelse.

Deltagerne var allerede inddelt i 8 hold, som nu hver blev udstyret med et kort over området, hvor der var indtegnet 30 poster af forskellig sværhedsgrad. 10 lette, 10 mellemsvære og 10

vanskelige, men da det hele kun var for sjov, skulle man blot finde så mange poster som muligt.

Vi havde naturligvis ikke på forhånd aftalt, at dagen skulle starte med kaos, men derimod at den skulle foregå på afslappet vis, så da holdene var sendt afsted, indrettede familien Skov sig på bålpladsen, Helge tog hjem for at skrive, og fmd. begav sig ud på en inspektionsrunde på sin til formålet medbragte cykel.

Ved middagstid vendte sidstnævnte og et par af deltagerne tilbage til bålpladsen. Vi flyttede da ilden hen til det af de fire ildsteder, som lå mest i læ, og trods en kraftig afkøling, lykkedes det alligevel at få ristet både pølser og de dertil hørende brød nogenlunde varme.

Sluttidspunktet var fastsat til kl. 13.30 præcis, og med indbyggede strafpoints for overtrædelse af dette. Alle overholdt dog tidsfristen, og efter optælling og udskænkning af øl og vand, kunne hold 8 kåres som vinder med 23 points for at finde hele 12 poster af forskellig sværhedsgrad. Belønningen udeblev da heller ikke i form af en lille ekstra opstrammer til hver deltager på det sejrende hold.

Til turudvalgets store glæde, gav mange medlemmer udtryk for, at det havde været en både god og spændende tur, som gerne måtte gentages en anden gang.

Tur 4.

Vi havde valgt at afslutte forårssæsonen med en aftenetur til Willestrups skove og barokhave den 4. juni. Men da der havde været en smule misforståelse om arrangementet mellem Vincents Juul og fmd. ang. det praktiske, havde sidstnævnte lovet forlods at tælle op, hvor mange der ønskede at drikke kaffe i barokhavens cafeteria. Det blev formandindens lod, at gå ind og sige, at af aftenens 122 deltagere, ville de 101 gerne være med i dette traktement.

Helge indledte turen med at gå mod nord ad Willestrupvej, og her fik vi straks følgeskab af mindst et halvt hundrede nysgerrige, sortbrogede kvier. Disse måtte dog stå tilbage, da vi drejede fra ad Møldrupvej for kort efter at gå ind i Kirkeskoven.

Her standser vi ved en bro over Villestrup å, som vi, som Rold Skovs Venner, aldrig har passeret før. Stedet er velegnet til at fortælle lidt af Willestrups historie. Om Kirsten Lunge og Axel Juul, som var dem der opførte det nuværende Willestrup i 1538, men da som et firefløjet borganlæg.

Willestrup gods blev tildels samlet efter Grevens fejde, idet bondestanden da stort set ophørte med at være selvejere, og for det meste overgik til at være fæstebønder. Det var nemlig sådan, at disse havde omvendt bevisførelse, for ikke at have været med i bondeføreren Skipper Clements oprør mod adelen.

Senere kom der dog også nedgangstider for Juul-slægten. Her skal man skelne mellem to, idet der foruden 5 uddøde slægter, findes både Lillie-Juuler og Stjerne-Juuler. Willestrup ejes af slægten med liljen, mens f.eks. søhelten Niels Juul stammer fra slægten med stjernen. Willestrup var således ude af slægtens eje i 144 år fra 1725 til 1869 hvor kammerherre Ove Sehestedt Juul køber godset tilbage.

Vi fortsætter turen mod vest gennem de herlige skovparter kaldet Kirkeskov og Marielund. Vejret er lunt og godt, og naturen byder på afvekslende oplevelser i form af en vegetation af vidt forskellig karakter og stemning.

Vi passerer Birkholmvej og kommer dermed ind i Birkholm mose, hvor det ved at springe fra tue til tue, lykkes os at nå tværs over denne, og vel kommet "i land" holder vi en lille pause for at kræve op. Knud og fmd. nåede hele 5 personer, mens pigerne klarede resten.

Nu var der blot tilbage at tage turen langs Birkholm- og Ardenvej tilbage til Willestrup, hvor aftenen som nævnt skulle slutte i barokhaven. De her omtalte problemer havde gået på, at der denne dag var hele 3 større selskaber, som ønskede at gæste haven, og da vi netop var det 3. hold, der gerne ville have kaffe/the og kage, blev der hurtigt dannet en lang kø.

Rold Skovs Venner fandt dog snart ud af at fordele sig således, at nogle gik tur i haven inden, og andre efter kaffen. Dejligt at vore medlemmer er så fleksible, at de kan få noget godt ud af

enhver situation, således at vi også kunne slutte denne aften af med sædvanligt hyggeligt og venskabeligt samvær.

Ekstratur

En dejlig sommeraften i august var turudvalget samlet ude hos Birgit og Bent for at lave dette års efterårsprogram.

Men først havde Birgit sat os møde oppe på Frendrup Nihøje. De skal altid prale lidt derude, for der er nu kun syv. Men alt i orden, vi gik en dejlig tur gennem det smukke område, og så var der endda lagt øl ud, for at ingen skulle gå hen at blive dehydrerede undervejs.

Som medlem af Øster Hornum menighedsråd havde Birgit lånt nøglen til kirken, således at vi også kunne tage denne nærmere i øjesyn. Og da Anders tillige var med denne aften, blev vi endda underholdt med orgelmusik af vidt forskellig karakter. Det var en dejlig oplevelse, at stå oppe i kirketårnet og skue ud over et fredfyldt dansk sommerlandskab, mens man svagt kunne fornemme orgelmusikken op gennem kirkens tykke mure.

Herefter holdt vi møde hjemme på Harrildvej, og da første del af efterårsprogrammet allerede var fastlagt som en weekendtur til Lovns, blev vi hurtigt færdige med det øvrige, således at vi efter fuldendt gerning kunne sætte os til Birgits veldækkede bord.

Tur 5.

Lad det være sagt med det samme. Der er bare dejligt på Lovns.

Atter en gang havde Hanne og Knud påtaget sig at arrangere en weekendtur, således at det bare var at møde op på havnen i Hvalpsund lørdag den 7. september kl. 10.00.

Herfra kørte vi samlet ud til en p-plads hvor der er også indrettet en plancheudstilling i en bygning, som bliver kaldt "Udestuen", og da Helge og Marianne desværre, men af forståelige grunde, havde fået forfald, havde Knud allieret sig med skolelærer Henning Clausen om at lede den første del af turen.

Vi starter med at gå ud til skrænten for at betragte den storslåede udsigt over fjorden mod godset Eskær på Salling, ligesom Livø lige kan ses i baggrunden længst mod nord. Her fortæller H.C. om livet på fjorden, som nu stod blank og venlig i det varme og smukke vejr, men som det til andre tider vil være klogt at have respekt for. Det ikke mindst pga. dens vidt forskellige dybdeforhold.

Vi skal følge en af ruterne som amtet har lagt ud i det fredede område. For ca. 2 mdr. siden havde sekretær- og formandsparret gået turen igennem, men som følge af Henning Clausens lokalkendskab, får vi en ekstra oplevelse, i form af mange små afstikkere uden for den afstukne vej.

På Lovns halvøen findes der en mængde erosionskløfter, men een af disse kløfter er opstået af en helt anden grund. Denne er nemlig resterne efter et gammelt tipvognsspor, som tidligere har været anvendt til at køre mergel fra stranden til de højereliggende dyrkede marker, hvor vi passerer en, der ejes af Hessel, men som nu er lejet ud til Ovenskovgaard, således at den kan anvendes til græsning for gårdens malkefår.

Ved en skovvej findes der en lille plads, som kaldes "Mælkestedet". Her satte bønderne deres mælk af i gamle dage, således at mælkekusken kunne tage det samlet med til mejeriet i Hvalpsund. Han kunne så have deres små fornødenheder med tilbage, men samtidigt kom stedet også til at fungere som den tids internet, idet man her kunne få udvekslet de seneste nyheder og - det seneste sladder.

Vi kommer forbi et gammelt husmandssted, hvor der før har boet et par enlige brødre. Disse måtte bl.a. hente alt deres vand til kreaturerne i et vandhul nede mellem nogle brændnælder.

Når H.C. færdedes ude i skoven, kom den ene af brødrene sommetider hen for at snakke, og en dag kunne H.C. mærke,

En landskabstegning

at han havde noget særligt på hjerte. Da manden havde stået og trykket en tid, sagde han pludselig: "No haar vi faat laa vand ind. Og de' er godt nok dejle".

Da vi befinder os på grænsen mellem et område med "stenalderkov" og et andet med monokultur, mærker man tydeligt forskellen på stemningen de to steder. Vi holder os til stenalder-skoven. Her finder vi bl.a. både en duehøgerede og en spætterede. Høgereden ligner en stor flad tallerken, og begge sidder forbavsende langt nede. Spættereden i bare en meters højde. Ikke langt fra disse reder står der en gruppe af den sjældne småbladede lind. Den største er også fuld af spættehuller, men her er det ikke de store redehuller, men derimod en masse småhuller, hvorfra fuglene henter saft i det tidlige forår.

Da mennesket nok er en af de arter, som afsætter de fleste spor i naturen, kan man med jævne mellemrum finde disse. Det viser sig at nogle aflange vandhuller er rester af gamle ørreddamme, og bag ved disse aftegner en fordybning i terrænet, hvor de førømtalte mergelgrave befandt sig. Næsten nede ved stranden, afslører nogle betonrester, at der her har været en gammel ålekiste. Naturen har dog været i stand til at kunne retablere sig selv hen over alle disse tidligere aktiviteter.

Lige midt på Lovns halvøen finder man en gammel ringvold. Som andre steder, er der mange forskellige udlægninger af borgens anvendelse, lige fra tilflugtssted over forsvarsværk til udkigspost.

Vi nyder i hvert fald udsigten, mens H.C. fortæller historien om en meget kraftig præst, som skulle have visitats af sin biskop. Da biskoppen hilste på præsten, udbrød han spontant: "Er det her så Lovns bredning". Det siges, at historien taler sandt.

Henning Clausen er gode venner med folkene på Skovgaarden, og deltager derfor ofte i gårdens forskellige gøremål.

Engang skulle de efterse hegnene, hvorfor de smed nogle pæle op i en vogn og kørte afsted. Foran vognen gik Søren. Han kiggede blot på de gamle pæle, og så gik han videre. Jens kom bagefter, og han sagde: "Her plejer de ed' å' rend' ud". H.C. kom så sidst, og han brækkede dem allesammen, hvorfor Jens udbrød: "Hva' ska' vi os' ha' den degn med for".

Sagen var, at pælene næsten kunne holde sig selv inde i det tætte krat. Blot en enkelt gang var det nødvendigt at sætte en ekstra pæl. Kreaturerne rendte ikke ud.

Degnen fik dog lov at komme med de følgende år, men da rykkede han heller ikke så hårdt i pælene.

Vi står nu i en slugt, som bliver kaldt "Hæjstens daal". Det var her man under krigen i 1864 gemte sine heste, for at disse ikke skulle blive udskrevet til krigstjeneste. Gamle Laura på Skovgaarden kunne huske, at hendes forældre og bedsteforældre fortalte om at man drev heste fra hele Lovns området herud.

Nu er tiden kommet for at tage afsked med Henning Clausen. Ikke sært at det netop var ham, som Helge havde med ud i området, da de lavede "Det ukendte Nordjylland" her fra Lovns. Henning Clausen var lige en mand efter vores hovede, og vores begejstring blev sammenfattet i få ord, da Tonni spontant udbrød: "Hvis jeg skulle gå i skole igen, ville jeg gerne have haft dig som lærer".

Da vi igen når ud til kysten, er vi nu kommet så langt mod syd, at vi kan se rundt om pynten ovre ved Astrup vig med Jeppe Aakjærs gård, Jenle i baggrunden. Knud fortæller, at Aakjær ligger begravet i krattet mellem ejendommen og fjorden.

Turen fortsætter rundt om Lovns sydligste punkt, Knudshoved, hvor vi dels ser på erosionen, som forårsager at der ligger store jernholdige sten på stranden, men også giver anledning til nogle bemærkninger, om at der her er noget tomt og øde. Dette kan da vel ikke have noget med navnet på stedet at gøre?

Ruten går nu op gennem de smukke erosionskløfter, hvor der i en af dem går en flok smukke, tamme og venlige heste. Herefter passerer vi Skovgaard, inden vi atter er tilbage ved Udestuen, hvor de fleste slapper af over en kop kaffe, inden vi skal tilbage til Hvalpsund for at få tildelt vore værelser.

Der er nu et par timer til rådighed, hvor enhver kan foretage sig hvad man selv har interesse i.

Der er flere af deltagerne, som bliver enige om at køre hen på den økologiske Ovenskovgaard, hvor der netop er høstmarked i denne weekend. Man må sige, at dette var alternativt have- og landbrug, hvor man forsøgte at gøre tingene på naturens betingelser. Dette gjaldt både for dyrkningen af jorden, samt for pasningen af gårdens mange forskellige slags dyr.

I gårdbutikken kunne man købe alle mulige slags økologiske varer. Således også økologisk øl, som kunne nydes ved lange borde ude på gårdspladsen. Stolene var tillige lune at sidde på, idet disse blot var halmballer, lagt ud i lange rækker.

* * *

Lørdag aftenes middag skal holdes samlet på Hvalpsund Færgetro. Det er nemlig sådan, at vi har måttet fordele deltagerne her på kroen, samt i et helårs- og et sommerhus.

Hvalpsund Færgetro er en af Danmarks 113 kongeligt privilegerede kroer. Den kan føres tilbage til 1532, og fik sine privilegier i 1669 med pligt til at sørge for færgefarten mellem Himmerland og Salling. Kroen ejes i dag af Lene Holm og Jørgen Pedersen, som er 4. generation af denne familie.

Som altid, når Rold Skovs Venner er samlet over et godt bord, bevirker den gode stemning at snakken går livligt. Og denne middag var da heller ingen undtagelse.

Ud over de vanlige taler og sange, havde Kätthe til en tidligere lejlighed forfattet een, der specielt handlede om skovens venner, og da alle havde været begejstret for sangen, kunne den sagtens tåle at blive gentaget her.

Nu var det sådan, at hele denne weekend var velsignet med et strålende vejr, så alle var enige om at det var en god idé at gå aftentur inden kaffen. Samtidigt kunne vi så benytte lejligheden til at følge de piger hjem, som boede ude i sommerhuset. Og hvilken herlig tur. Himlen var oversået med millioner af stjerner, som dog først blev rigtigt synlige, da vi kom helt uden for byens lys. Det er det, som astronomerne kalder for lysforurening.

Da vi nåede indenfor i sommerhuset, viste det sig at skovhunden Koko var gået med denne gruppe, i stedet for at gå med sin ”mor”. Gensynsglæden var derfor stor, da vi atter kunne samles til en velfortjent tår kaffe, inden vi, trætte og mætte af indtryk, kunne kravle til køjs.

* * *

Efter maden søndag morgen, skal vi nu ud på en tur, som for det meste følger de syd/østlige egne af Lovns, hvor vi møder en masse mennesker fra Fodslaw, som også er på tur, men bare i modsat retning.

Turen går gennem flere af de utroligt smukke erosionskløfter, og da vi når ud til skrænten aller østligst på ruten, tager vi os tid til at nyde det gode vejr og den smukke udsigt ud over Lovns Bredning, mens vi også her drikker en tår medbragt kaffe.

Vi går ned på stranden gennem endnu en dyb slugt, og hernede standser Knud pludseligt op ved en lille tap, som stikker ud i fjorden. Efter nogle betragtninger over hvad der tidligere er sagt om Knudshoved, siger han, at nogen har spurgt om denne lille tap hedder noget. Det gør den ikke. Men hvis der ikke er andre gode forslag, skal den herefter hedde "Pers tap". At dette kunne udløse et latterbrøl, er da højst ejendommeligt.

Efter denne 2-0 føring går turen nu blot videre langs den afstukne rute tilbage til Udestuen, idet vi skal køre hen til Lovns kirke, hvor vor gode ven, fhv. driftsmester hos Himmerlands Elektricitetsforsyning, Jørgen W. Bak venter på os for at fortælle om et spændende projekt.

Sagen er nemlig den, at man er ved at genskabe den tidligere Lovns sø på nogle arealer lige neden for kirken, og HEF har været med inde i sagen, da der har gået en 20 kV højspændingsledning lige hen over området, men denne er nu blevet omlagt til jordkabel og transformatoren placeret i en kiosk.

Det tilhørende, men nu overflødige transformatorårn, har HEF skænket til byen som udsigtsårn i forbindelse med dette naturgenopretningsprojekt.

Jørgen fortæller om denne sag, som han selv var med til at formidle. Det er nemlig ikke alle steder HEF ønsker at overlade deres udtjente tårne til andet brug. Det er forståeligt at disse smukke tårne, tegnet af den berømte arkitekt, Thorvald Bindesbøll, er eftertragtede, men det er selskabets krav, at formålet er absolut seriøst. Dette kan folkene i Lovns jo så betragte som et ridderslag for netop deres projekt.

Efter en interessant redegørelse om dette, var der lejlighed til at gå op i tårnet, eller gå en tur inde på Lovns kirkegård, inden vi atter skulle tilbage til hotellet for at nyde den ventende frokost.

* * *

Denne weekends sidste arrangement var et besøg på

Danmarks eneste stråttækte herregård, Hessel. Inspektørens far, Jens Chr. Højgaard bød os velkommen og indledte med

Tegning af en ard

at fortælle om gårdens historie, lige fra 1391, hvor den da menes

at have været en sørøverborg, og op til vore dage. Efter at Hessel en overgang var blevet meget forfalden, fremstår gården nu velrestaureret, idet Nordjyllands amt gik ind i sagen og købte den, med det formål at ændre den til et landbrugsmuseum.

Vi går herefter en tur rundt i gårdens længer, og Jens Chr. Højgaard fortæller engageret, men alligevel med herlige jævne ord, om gårdens drift, samt om anvendelsen af alle de mange forskellige slags landbrugsredskaber.

Efter rundvisningen var det frit for alle, til selv at gå rundt for at se på de ting, som hver især var mest interesseret i. For vore pigers vedkommende var det vistnok stuehuset, som havde den største interesse.

Dette kunne man gøre så længe man selv havde lyst, idet vor weekendtur var tilrettelagt således, at man blot kunne køre hjemad, når legeme og sjæl var trætte efter alle de mange indtryk.

Tak til Hanne og Knud for den 5. gode tur I nu har arrangeret for alle os andre. Weekend på Læsø, Samsø og Lovns, og de to endagsture til Livø. I kan bare det der.

Tur 6.

I det smukkeste oktobervejr blev efterårssæsonens første ordinære tur afviklet i et helt nyt område for Rold Skovs Venner. Nemlig i Siem skov øst for vejen mellem Thorup/Siem og Astrup.

Også denne gang havde Helge desværre måttet sende afbud pga. overvældende meget skrivearbejde, så det blev fmds. lod, med hjælp af Ø.P. og Carsten, at lede denne tur. Dette må have gået rimeligt godt. Der var i hvert fald mange af turens 105 deltagere, som gav udtryk for, at det havde været en dejlig tur.

Turen udgik fra Thorup Hedegaard, og som dette navn antyder, har hele området tidligere været en øde hedestrækning, hvilket bevirker, at der ikke er de helt store historiske forhold at berette om. Men ingen regel uden undtagelse. I området syd/øst for udgangspunktet findes den store men forgravede Kohøj, hvor vi standser og gør status over oldtidsminderne i Siem sogn. Sognet har ialt otte høje bevarede, hvor iblandt der, foruden Kohøj, kan nævnes Kummerhøj. Dette navn kunne godt antyde, at området tidligere skulle findes blandt de fattige egne i Himmerland.

Vi fortsætter ud til Siem skovvej og går mod nord, for at vi kan dreje ind på en rundtur i skovparten, Ejstrup skov. Her hersker der dog en lidt anden stemning, end i det første område vi har passeret. Skoven virker ældre, med en dejlig blanding af løv og gran, grøfter og gamle diger. Vi følger derfor ikke den slagne vej, men forcerer området på kryds og tværs, inden vi atter når ud på den gennemgående skovvej.

At disse områder tidligere blot var hede, kan bl.a. ses på et billede af hedens maler: Hans Smith. Maleren står ved en sø med udsigt over mod Thorup, og på billedet findes der, ud over hede, kun et eneste hus.

Ligeledes beskrev forfatteren Achton Friis, på en rejse omkring 1930, nogle lignende områder ved Rauf og Asp som de usleste han havde set.

Den første greve Schimmelmänn på Lindenberg opkøbte, blandt meget andet, denne hede, med det formål at kunne ophøje godset til et lensgrevskab. Og til at lede arbejdet med at bræk-

ke heden for at kunne opdyrke den som landbrug, indforskrev han en mand nede fra Qvistorff i Tyskland. På tysk, von Qvistorff. Og hvem var denne mand så? Sådåmænd en af Helges forfædre i lige linie, der netop havde bopæl i Thorup Hedegaard.

Arealerne gav dog et alt for ringe udbytte, hvorfor de omkring 1860 blev tilplantede med skov. Heraf en stor del med gran, hvilket vi senere på ruten skal høre noget mere om.

Her ved skovvejen finder vi en dejlig solbeskinnet plads at raste på, og der er endda udlagt "stole" i form af bildæk, som har været anvendt til at overdække skovens produktion af træflis.

Tilbage i den del af skoven med navnet Siem skov, tager vi ligeledes en rundtur gennem både rydninger og krat, således at vi til slut kommer over i det trekantede område mellem Thorup- og Siemvejen, kaldet Grevens Plantage.

Det var nemlig her, at jordbundsforholdene var så ideelle til grantræer, at disse voksede sig særligt store og flotte. Ja, faktisk trivedes de så godt, at stedet ofte blev besøgt af forstfolk fra mange andre landsdele. Det meste af skovparten væltede dog desværre under stormen i '81, men som det kan konstateres ved selvsyn, er denne skov atter ved at rejse sig, og har allerede nået en anselig højde og fylde.

Nu gjaldt det blot om at tage den sidste tårn tilbage til Hedegaarden. Havde turen ikke budt på de store historiske islæt, havde den til gengæld givet os en glæde over bare det at være i naturen. En natur som i sig selv byder på både gode og positive påvirkninger af alle vore sanser.

Tur 7.

Vi er nu nået frem til søndag den 3. november, hvor det for alvor er blevet efterår i Danmark. Vejrudsigterne har hele ugen været ret truende, med udsigt til regn, blæst og kulde. Så set i dette perspektiv, var det alligevel heldigt at dagen holdt sig til blot at veksle mellem finregn og tørt, hvilket da også betød, at der mødte hele 79 deltagere op på mødestedet ved bålpladsen i Arden.

Her kunne vi så konstatere, at alt var tilbage ved det gamle. Helge var med os igen, og vi skulle trave i gammelkendte dele af vor kære Rold skov.

Men selv om nogle ting er gammelkendte, er der alligevel noget nyt at se hver gang. Således også ved Hvass' sø, hvor søens overløb nu er ført ned til Hummelbækken, i form af et kampestensbelagt strømleje.

Herfra går vi mod nord ad både skovveje og små spor gennem terrænet. På et sted hvor Helge tidligere har fortalt om det at være jæger og klapper, fortæller han igen om sin uvilje mod at dræbe skovens dyr. Før en jagt, som han var blevet presset til at deltage i, drak han således en masse væske, for at kunne tisse hele vejen rundt om pladsen hvor han skulle stå. Herved opnåede han, at dyrene gik i en stor bue uden om lige nøjagtigt dette sted.

Vi passerer også, som så ofte før, nogle af de ammunitionsdepoter som denne del af skoven er så "rig" på. Således også den hvor Helge engang spurgte om vej, blot for at kunne komme ind og se hvad den indeholdt. Ved depot nr. 37 er vi lige nøjagtigt kommet op på vandskellet, der deler Himmerland på tværs, således at alle vandløbene løber henholdsvis mod syd og nord fra denne linie.

Da vi er nået op på højde med den gl. St. Økssø mose, går vi gennem denne, således at vi kommer "bag om" den store tørvegrav fra krigens tid. Det er nok ellers det mest almindelige, at folk følger vejen rundt om St. Økssø mellem selve søen og tørvegraven. Lidt længere fremme, bevæger vi os dog også ind på den "ordinære" vej, idet det er meningen, at vi lige skal et smut under banen for at komme over på Mosskov Pavillonens p-plads.

Og hvorfor så det? Fordi vi på novemberturen plejer at indlede julen med Mariannes specialgløgg. Og dette var da heller ingen undtagelse i år, idet vor gode fe atter havde påtaget sig at lade os andre op med fornyet energi. Tak for det Marianne.

På et tidspunkt hvor Helges tålmodighed er sluppet op, går vi atter over på "vores" side af banen, for at lægge kursen tilbage mod Arden, og ved Ll. Økssø mose, går vi for første gang

nogensinde tværs over denne. Utroligt at man stadig kan finde nye oplevelser i så kendte områder. Vel ovre mosen, fortæller Helge, at den, i lighed med St. Økssø mose, skal bringes tilbage til sit oprindelige udseende. Når de omkringstående træer bliver hugstmodne, skal disse fældes og grøfterne lukkes til, hvorved vandet atter vil stige til sit naturlige leje.

Fra mosen er der ikke langt til Røverstuen, hvor vi har valgt at holde pause. Vi husker at Røverstuen er et imponerende jordfaldshul på hele 35 m. i diameter og ikke mindre end 12 m. dybt. Ingen kan sige hvornår det er opstået pga. nedsivende humussyre. Det kan være sket for 2000 til 1000 år, eller måske for bare 300 år siden. Vi hører også historien om Hestegraven, og om de to sidste røvere, der blev sagførere i henholdsvis Aalborg og Hobro.

På vejen tilbage stopper Helge op for at fortælle om den gamle skovrider Poul Lorenzen, som rejste fra Rold skov for at overtage det højeste embede inden for dansk skovvæsen, nemlig at være skovdirektør.

Som 90 årig flyttede han tilbage til Rold skov, og efter en tid bad Helge ham komme og holde foredrag på Hotel Rebild Park. Der var 200 mennesker tilstede, og Lorenzen bad disse undskylde, at han gerne ville indlede med et ganske enkelt lille jysk ord, nemlig røv.

Folk så måbende på ham, men der var imidlertid en god forklaring på hvorfor han sagde sådan. Lorenzen var nemlig født på egnen, og var som barn blevet kørt til skole i Astrup af skovkusken fra Thorup Hedegaard, og dengang sagde man altså røv om denne bestemte legemsdel. Det var altså for at understrege, at han stadig var fra Rold skov, at han stadig var jysk, og at han derfor stadig ville blive ved med at sige røv. Så flot kunne det altså understreges, at han stadig var én af deres egne.

Kort før målet standser Helge for at fortælle om hvilke træarter der har været i Rold skov gennem tiderne. Dette har man undersøgt ved at der for 3 år siden blev foretaget nogle pollenanalyser fra St. Økssø. Der findes her et ca. 7 meter tykt lag dynd, som man har taget prøver af for at analysere hvordan bevoksningen er kommet ind i skoven efter istiden. Det er nemlig mærkværdigt, at der ikke findes egentlig egeskov i Rold skov. Forklaringen kan være at den oprindelige egeskov er blevet fældet i middelalderen, da man kan se, at det kun er 500-500 år siden at bøgen kom ind meget pludseligt, hvilket egen altså ikke har kunnet kæmpe imod.

Snart efter var vi igen tilbage ved vort udgangspunkt, og fra nu af begyndte det at regne for alvor. Det kunne næsten se ud som en nådig hånd var blevet holdt over vore hoveder, således at også denne tur kan tælles blandt de bedre, med både gode historier, et dejligt terræn, en herlig gløgg, og et rimeligt vejr.

Tur 8.

Som vanen tro, blev juleturen til Skørping og omliggende egne også denne gang en særdeles hyggelig tur. Vi har i de senere år haft Skørping station og Hotel Rebild Park som vore faste baser for denne tur, og da det var meget koldt, blev stationens ventesal hurtigt fyldt op af vore 95 glade deltagere. Mon banens ekspedienter var lidt skuffede? De solgte jo ingen billetter. Vi prøver hvert år at variere den forholdsvis korte rute, så i år valgte vi den herlige vej, der lige før skovkusken går fra Møldrupvejen ned mod banen, og langs denne videre til Skovhaven.

Her stopper Helge op og fortæller om skovbyen Skørpings plasticguirlander, men også om byens opståen og om forskellige tildragelser gennem tiderne.

Lige før Skovhaven mindes Helge da Volmer Sørensen gæstede Skørping med sit show, "Kvit eller dobbelt". Byen havde udvalgt 5 prominente borgere samt Jens Stubberup fra Gl. Skørping til at besvare spørgsmålene. Jens Stubberup klarede som den eneste både 4. og 5. spørgsmål, og efter meget pres fra Volmer Sørensen indvilligede han da også i at tage det 6. og sidste til 10.000 kr. Spørgsmålet blev symboliseret ved hjælp af nogle medbragte piger fra København. Disse var blevet anbragt på scenen således at tre piger stod med front mod publikum uden tøj på overkroppen. Den 4. stod i det bare ingenting, men dog med ryggen til.

Jens grundede længe, og Volmer Sørensen prøvede hele tiden at aflede ham for at spare sine penge, men pludselig lød det: "A hårdt, det er den her de spiller hver nøjårsdaw - Radetzky-march".

For Jens Stubberup lød denne march som tre tag foroven og et forned. Flot klaret.

Da Helge nu rigtigt er kommet i fortællehjørnet, får vi flere historier om vidt forskellige personer med tilknytning til Skørpingegnen. Bl.a. om Helges gamle overtjener, der både var kvartalsdranker og glad for piger. Men da han tillige var knagende dygtig, måtte Helge tolerere disse svagheder.

Vi hører også historien om navnkundige Jens Hvass og overførsteren, der ikke ville have fremmede træer i skoven, hvorfor Jens Hvass måtte have sine folk til at grave dem op, hver gang overførsteren kom på inspektion.

Inde i Skovhaven stopper vi ved en af de store graner, som havde et rødt bånd om den tykke stamme i anledning af, at det er præcis 100 år siden skovrider Hintz plantede disse fremmede træer. Denne er nu skovens største træ. Ikke blot pga. stormfaldet i 81, men også fordi man senere har fældet nogle andre store træer som stormen havde ladet tilbage. Helge fortæller, at det var her det lykkedes, at få gamle Jens Hvass med på at lave TV om "Det ukendte Nordjylland". Den gamle kæmpe havde da været aldeles uimponeret af situationen og TV-folkene med al deres lyssætning og anden teknik.

Inden vi forlader Skovhaven stopper vi op ved endnu to parceller med nogle af havens mest interessante vækster. Den ene er Børstekoglefyrrer, som er det ældste levende her på jorden. Der findes nogle slægtninge i Amerika på 7000 år, men på det seneste har man fundet nogle i Australien, som menes at være endnu ældre.

Den anden er det lille Tørstetræ med dobbelt knaldefekt. Det er træet hvor veddet indgår i en blanding til sortkrudt, og barken, under navnet Frangulabark, anvendes som afføringsmiddel.

På tilbagevejen hører vi om en af Skørpings nulevende enere. Denne bliver kaldt Ding-dong fordi han gerne vil dirigere trafikken ved at efterligne klokkerne ved jernbaneoverskæringen, så lad os nøjes med at nævne ham ved dette navn.

Men han er nu ikke uden Himmerlandsk lune. Engang kom der kørende en stor bil fra København, og da chaufføren ikke var lokalkendt, stoppede denne op og spurgte om vej til Madum sø. Ding-dong så blot på ham og sagde: "Hvis du er så dum, at du ikke ved hvor Madum sø er, så skal du heller ikke ha' det at vide". Slut.

Nu var tiden så kommet til et af årets højdepunkter, nemlig vores traditionsrige julefrokost / afslutning. Og dog, selv om stedet var gammelkendt, var noget dog forandret. Vi havde fået ny værtinde, idet Karin Linnemann ude fra Mosskov Pavillonen, nu har overtaget roret på Hotel Rebild Park.

Med sædvanligt godt humør, taler, gaver og menu, skulle alt være uforandret. Men intet Rold Skov Venner arrangement uden at noget kikker. Der skulle som i de senere år være en mandelgave til hvert bord. Men ak og ve - kokken havde puttet hele mandler i alle skåle, hvorfor fmd. måtte aftale med overtjeneren, at der i første omgang kun måtte komme een skål ind på hvert bord. Da Helge havde grundet lidt på dette sagde han pludseligt: "Hvad vil du nu gøre, når skålen kun når halvt rundt om bordet". Resultatet var, at fmd. måtte til at instruere om, at man kun måtte tage en lille portion i første omgang.

Hvad skal man egentlig med fjender, når man har nogle sådanne venner, men heldigvis er Rold Skovs Venner et tålmodigt folkefærd.

Tak for endnu en god sæson, og vel mødt til jubilæumssæsonen 1997, siger:

Marianne, Helge, Hanne, Knud, Birgit, Bent, Karin, Carsten, Esther, René, Käthe, Anders, Hanne og Per.

